

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เกี่ยวกับการศึกษาการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธของหมู่บ้านจักสาน กรณีศึกษา กลุ่มจักสาน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

- 3.1 การเลือกกรณีศึกษา
- 3.2 การศึกษาก่อนลงภาคสนาม
- 3.3 ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.4 วิธีทดลองในการวิจัย
- 3.5 การสร้างแบบสอบถาม
- 3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การเลือกกรณีศึกษา

คณะผู้วิจัย ได้เลือกสถานที่ในหมู่บ้านจักสาน กรณีศึกษา กลุ่มจักสาน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี งานวิจัยนี้ใช้วิธีศึกษาลักษณะการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยการใช้วิธีสัมภาษณ์ประชากรอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ทั้งผู้วิจัยได้คัดเลือกบุคคลเป็นตัวแทนกลุ่มประชากรคือ ผู้นำ กลุ่มและกลุ่มตัวแทนชาวบ้าน เพื่อเก็บข้อมูลและรวบรวมความคิดเห็นจากตัวแทนกลุ่มประชากรตัวอย่างจากอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี และการใช้วิธีสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยไปสังเกตในพื้นที่ประชากรที่ได้รับการสุ่มอยู่ในกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เป็นการสังเกตในวันทำการตามปกติ

3.2 การศึกษาก่อนลงภาคสนาม

คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปลงพื้นที่ ได้สำรวจสภาพลักษณะของพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาและปัญหาต่างๆ เมื่อเดือนมกราคม ถึง กุมภาพันธ์ 2551 เป็นเวลา 2 เดือน โดยติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่วนราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่ทำการวิจัย เช่น นายอำเภอพนัสนิคม นายกองค์การบริหารส่วนเทศบาล ตำบลและผู้นำชุมชน เพื่อเข้าทำการเก็บข้อมูล และปรึกษาหารือรวมทั้งขอความร่วมมือที่จะทำการวิจัย

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทเครื่องจักสาน ในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 6 กลุ่ม มีสมาชิกทั้งหมด 240 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น ผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทเครื่องจักสาน ในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 6 กลุ่ม ที่ได้มาจากการสุ่มแบบ(Cluster Random Sampling) โดยใช้กลุ่มเป็นหน่วยสุ่ม ด้วยการจับสลากมาจำนวน 1 กลุ่ม ในจำนวนทั้งหมด 6 กลุ่ม ได้จำนวนสมาชิกกลุ่มจักสานที่กำลังทำงานอยู่ จำนวน 40 คน คือ กลุ่มจักสานชุมชนย่อยที่ 1 ประธานกลุ่มคือ คุณปราณี มุลผลา

3.4 วิธีทดลองในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) รูปแบบหนึ่งกลุ่ม วัดก่อนและหลังทดลอง One Group Pre-test and Posttest Design โดยดำเนินการดังนี้

1. เลือกกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทเครื่องจักสาน เข้าร่วมกิจกรรม การฝึกโปรแกรมการกระทำสาเหตุ การพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธ
2. สอบวัดความคิดเห็น ความรู้สึก ความต้องการอย่างแท้จริง ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม การฝึกโปรแกรมการกระทำสาเหตุการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธ (T_1) แล้วหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}_1$)
3. จัดกิจกรรม จำนวน 9 กิจกรรม 1 กิจกรรมใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที (X)
4. สอบวัดความคิดเห็น ความรู้สึก ความต้องการอย่างแท้จริง หลังการฝึกโปรแกรมการกระทำสาเหตุ การพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธ (T_2) แล้วหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}_2$)
5. นำ ($\bar{X}_1$) และ ($\bar{X}_2$) มาเปรียบเทียบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่

สอบก่อน

T_1

ตัวแปรอิสระ

X

สอบหลัง

T_2

เครื่องมือเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ถามข้อมูลส่วนบุคคล และคำถามด้านความเชื่อรูปแบบเชิงจริยธรรม มีลักษณะคำถามเป็นประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert

มีความเที่ยงแบบความคงที่ภายในวิธีสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha) ได้ 0.962 และ 0.964 ตามลำดับ

ก่อนทดลองวัดพฤติกรรมให้ฝึกสติโดยการกำหนดรู้ใจตนเอง เริ่มต้นด้วยการไหว้พระสวดมนต์ สมาทานศีลห้า กล่าวคำอธิษฐานจิตในกลุ่มสมาชิก และนั่งกำหนดเพื่อบริหารกาย และการบริหารจัดการเป็นเวลาครั้งละ 30 นาที ใช้เวลากิจกรรมละ 1 ชั่วโมง 30 นาที จบการฝึกโปรแกรมการกระทำสาเหตุใช้เวลารวม 6 ครั้ง เสร็จแล้ววัดพฤติกรรมหลังทดลองในกลุ่ม

ข้อมูลผลการฝึกโปรแกรมการกระทำสาเหตุที่ได้เปรียบเทียบกับก่อนกับหลังการทดลองว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่

การสร้างเครื่องมือชุดกิจกรรม

การสร้างรูปแบบชุดกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธของหมู่บ้านจ๊กสถาน กรณีศึกษา กลุ่มจ๊กสถาน อำเภอพนสนิคม จังหวัดชลบุรี

1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกทั้งภาษาไทยและภาษาบาลี และศึกษาเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ คัมภีร์อรรถกถา คัมภีร์ฎีกา อนุฎีกา เอกสาร วารสาร สิ่งพิมพ์และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธศาสนาและการสร้างชุดกิจกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมการกระทำสาเหตุ และพัฒนาแบบสอบถามชุดกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธ

2) ขั้นตอนการสร้างรูปแบบชุดกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธของหมู่บ้านจ๊กสถาน คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธที่ปรากฏอยู่ในภาคผนวกแล้วนั้น โดยกำหนดรูปแบบและองค์ประกอบของชุดกิจกรรม พร้อมทั้งสร้างชุดกิจกรรมตามที่ได้ออกแบบไว้ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ ด้านศาสนา 3 ท่าน ด้านจิตวิทยา 3 ท่าน ด้านหลักสูตรและการสอน 2 ท่าน ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำชุดกิจกรรมและแผนจัดกิจกรรมที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง นำเสนอกรรมการที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมก่อนนำชุดกิจกรรมไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

3) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามในการวิจัย คณะผู้วิจัยจะดำเนินการสร้างเครื่องมือ/ข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับชุดกิจกรรมทั้ง 9 ชุด ครอบคลุมหลักไตรสิกขาและความเชื่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในเมื่อได้ข้อคำถามในแบบสอบถามแล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 8 คนตรวจสอบความสอดคล้องกับเนื้อหา ปรับปรุงข้อความตามข้อเสนอแนะ นำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่น และคัดเลือกข้อที่มีค่าความเชื่อมั่นสูงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4) ขั้นตอนการทดลองใช้ชุดกิจกรรม

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมตามแนวทางโปรแกรมการกระทำสาเหตุ ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ คือนับถือพระพุทธศาสนา อายุระหว่าง 25-70 ปี ไม่จำกัดเพศ และระดับการศึกษา มีความสนใจ และมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการเข้าใจภาษาและสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 40 คน

4.2 ขั้นตอนการดำเนินการทดลองใช้ชุดกิจกรรม

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยได้ทำหนังสือจากคณะพุทธศาสตร์ ภาควิชาพุทธศาสนา และขออนุญาตหนังสือจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับ ทราบอนุญาตในการทำการวิจัยครั้งนี้ ติดต่oprสานงานอาคารสถานที่ อาหารเครื่องดื่ม อุปกรณ์ที่จำเป็นที่ต้องใช้ในการดำเนินกิจกรรม

2. ขั้นตอนการระบะเวลาก่อนทดลอง ผู้วิจัยได้ประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมตามแนวทางโปรแกรมการกระทำสาเหตุทราบ รับสมัครและคัดเลือก 40 คน พร้อมชี้แจงตารางกิจกรรมเบื้องต้น ในการเข้าร่วมกิจกรรม ระยะทดลองระหว่างตั้งแต่เดือนตุลาคม 2551 เดือนเมษายน 2552 รวมเวลา 6 เดือน กลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรม ตามตารางกิจกรรม โดยเข้ากลุ่ม 6 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง รวมจำนวน 18 ชั่วโมง ระยะหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดการดำเนินกิจกรรม ให้กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ทำการวัดผลและประเมินผล

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลของการดำเนินกิจกรรม จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำแบบสอบถามความเชื่อหลักธรรมทางพุทธศาสนา ทั้งก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมนำเสนอ

3.5 การสร้างแบบสอบถาม

3.5.1 เนื้อหาของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ลักษณะเป็นข้อคำถามแบบให้เลือกตอบ โดยคำถาม โดยเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธ คำถามเกี่ยวกับความเชื่อตามหลักธรรม ได้แก่ แบบสอบถามความเชื่อตามหลักอิทธิบาท 4 แบบสอบถามความเชื่อตามหลักพละ 5 แบบสอบถามความเชื่อตามหลักทิวฐัมมิกัตถประโยชน์ 4 แบบสอบถามความเชื่อตามหลัก สังคหวัตถุ 4 แบบสอบถามความเชื่อตามหลักหิริโอตตัปปะ 2 และแบบสอบถามความเชื่อตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นคำถามแบบมาตรฐานค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert's Scale) ซึ่งมีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	จริงมาก
4	หมายถึง	จริงเล็กน้อย
3	หมายถึง	จริงปานกลาง
2	หมายถึง	ไม่จริงเล็กน้อย
1	หมายถึง	ไม่จริงมาก

สำหรับเกณฑ์ในการวิเคราะห์คะแนน ผู้วิจัยได้นำมาแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

คะแนน	1.00 – 2.00	มีความคิดเห็น ความรู้สึก อยู่ในระดับต่ำ
คะแนน	2.01 – 3.00	มีความคิดเห็น ความรู้สึก อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน	3.01 – 4.00	มีความคิดเห็น ความรู้สึก อยู่ในระดับสูง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการวัดจิตลักษณะเดิม ได้แก่ แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตน แบบสอบถามสุขภาพจิตและลักษณะสถานการณ์เดิม โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert's Scale) ซึ่งมีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

สำหรับเกณฑ์ในการวิเคราะห์คะแนน ผู้วิจัยได้นำมาแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

คะแนน	1.00 – 2.00	มีความคิดเห็น ความรู้สึก อยู่ในระดับต่ำ
คะแนน	2.01 – 3.00	มีความคิดเห็น ความรู้สึก อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน	3.01 – 4.00	มีความคิดเห็น ความรู้สึก อยู่ในระดับสูง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามประเมินภาพรวมของโครงการการฝึกอบรมรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธ โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert's Scale) ซึ่งมีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

สำหรับเกณฑ์ในการวิเคราะห์คะแนน ผู้วิจัยได้นำมาแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.50 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	มาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	น้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

3.5.2 คุณภาพเครื่องมือ

สร้างแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำไปทดสอบ (Pre-test) ตามขั้นตอนดังนี้

1) ทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามไปขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ เพื่อพิจารณาถึงความครอบคลุมของเนื้อหา และภาษาที่ใช้ในการสร้างมื่อ ตลอดจนประเด็นครบถ้วนของคำถาม และได้นำข้อคำถามในแบบสอบถามไปขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

2) ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบก่อนนำไปใช้จริง (Pre-Test) กับกลุ่มส่งเสริมไม้ไผ่บ้านทรงธรรม ตำบลหนองปรือ ผู้นำกลุ่มคือ คุณอัญชัน รอดทอง ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วจึงนำไปทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นโดยรวม เท่ากับ 0.83 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ วัดการฝึกโปรแกรมการกระทำสาเหตุ ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha) เท่ากับ 0.958

ตารางที่ 3.1 คุณภาพของเครื่องมือวัดในงานวิจัย

แบบวัด	จำนวน	ค่าความเชื่อมั่น
1. ความเชื่อตามหลักธรรมอิทธิบาท 4	12 ข้อ	.87
2. ความเชื่อตามหลักธรรมพละ 5	15 ข้อ	.86
3. ความเชื่อตามหลักธรรมทิวฐัมมิกัตถประโยชน์ 4	12 ข้อ	.86
4. ความเชื่อตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4	12 ข้อ	.83
5. ความเชื่อตามหลักธรรมหิริโอตตัปปะ	8 ข้อ	.83
6. ความเชื่อตามหลักธรรมพรหมวิหาร4	12 ข้อ	.97
1. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	10 ข้อ	.90
2. ความเชื่ออำนาจในตน	10 ข้อ	.97
3. สุขภาพจิต	10 ข้อ	.81
4. ความเชื่อทางพุทธ	17 ข้อ	.85

หมายเหตุ * แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มสมาชิกผู้เข้ากลุ่มโดยไม่ลำเอียง (Random Assignment) โดยให้สมาชิกแต่ละคน จำนวน 40 คน เพื่อจัดกระทำสถานการณ์ กลุ่มฝึกโปรแกรมการกระทำสาเหตุ และกลุ่มไม่ฝึกโปรแกรมการกระทำสาเหตุ เมื่อดำเนินการตามการจัดกระทำสาเหตุ ดังกล่าวแล้ว จึงให้สมาชิกในแต่ละคนได้ตอบแบบสอบถาม

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยในการศึกษาวิจัยข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อช่วยในการประมวลผลข้อมูล และได้ใช้สถิติเพื่อประเมินผลดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการบรรยายข้อมูล

สถิติเชิงอนุมาน(Inferential Statistics) เพื่อนำมาวิเคราะห์สมมุติฐานในการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติ(t-test แบบ Dependent samples) เพื่อทดสอบค่าที่กรณีที่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ .05